

Adı Soyadı: Sınıfı: Tarih:/...../2026-2027

1.

Metin

Çini tabaklar önce kalıpta şekillendirilir. Kuruyan tabakların yüzeyi ince bir astarla kaplanır. Desen, kâğıttan iğneyle geçirilerek aktarılır. Son olarak tabaklar fırında sekiz saat pişirilir.

Çini yapımının aşamalarını anlatan yukarıdaki metinde bütün yüklem türleri aynı çatı özelliğini taşımaktadır. Metindeki yüklem türleri özneye göre çatısı ve bunun sebebi nedir?

- A) Etken — işi yapan özne cümlede açıkça verilmiştir
 B) Dönüşlü — özne yaptığı işten kendisi etkilenmektedir
 C) Edilgen — işi yapan belli değildir, cümledeki özne sözde öznedir
 D) İsteş — iş birden çok özne tarafından karşılıklı yapılmaktadır

2.

Çatı Çizelgesi

Cümle	Nesneye göre	Özneye göre
Kapıyı çocuk açtı.	geçişli	etken
Kapı rüzgârdan açıldı.	geçişsiz	edilgen
Çocuk aynada taranıyor.	geçişsiz	?

Çatı çizelgesinin son satırındaki bir hücre boş bırakılmıştır. Çizelgede uygulanan ölçütler göz önüne alındığında bu hücreye hangi çatı adı yazılmalıdır?

- A) dönüşlü
 B) edilgen
 C) etken
 D) isteş

3.



Yukarıdaki şemada fiil çatısı iki ayrı ölçüte göre sınıflandırılmıştır. Şemadaki bu sınıflandırmayla ilgili hangi yargı doğrudur?

- A) Bir fiil yalnızca tek bir ölçüte göre değerlendirilebilir.
 B) Nesneye göre çatı, ad cümlelerinde de aranır.
 C) Özneye göre çatı, yüklem nesne alıp almamasına bakılarak belirlenir.
 D) Bir fiil hem nesneye hem özneye göre ayrı ayrı çatı özelliği taşır.

4.

Dört cümle

- 1 Ustalar yeni desenleri kendi elleriyle çizdi.
- 2 Serginin afişleri okul girişine asıldı.
- 3 Kerem aynanın önünde uzun uzun tarandı.
- 4 İki arkadaş kapıda bir süre bakıştı.

Yukarıdaki cümlelerin yüklemeleri özneye göre incelendiğinde biri etken, biri edilgen, biri dönüşlü, biri de işteş çatılıdır. Edilgen çatılı yüklem kaç numaralı cümlededir?

- A) 1. cümlede B) 2. cümlede
C) 3. cümlede D) 4. cümlede

5.

- A Nehir, boyaları küçük kaselere paylaştırdı.
- B Usta, tabağın kenarına ince bir desen çizdi.
- C Çırak, fırının kapağını dikkatlice kapattı.
- D Sergi salonundaki kalabalık yavaşça dağıldı.

Bir fiilin geçişli olup olmadığı yüklem "neyi, kimi" sorusu sorularak anlaşılır. Kartlardan yalnızca birinin yüklemi bu sorulara cevap vermemektedir. Geçişsiz yüklem bulundugu kart hangisidir?

- A) A kartı B) B kartı
C) C kartı D) D kartı

6.

1. cümle
Öğrenciler sergi broşürlerini iki günde hazırladı.
2. cümle
Sergi broşürleri iki günde hazırlandı.

Yukarıdaki iki cümlede aynı olay anlatılmakta, ancak yüklem çatısı değiştirilmektedir. İkinci cümlede yapılan bu değişikliğin cümleye getirdiği sonuç nedir?

- A) Yüklem geçişli duruma gelmiş, cümleye yeni bir nesne eklenmiştir.
B) Yüklem edilgen yapılmış, işi yapan belirsizleşmiş ve nesne sözde özne olmuştur.
C) Yüklem dönüşlü yapılmış, özne işten kendisi etkilenmiştir.
D) Yüklem işteş yapılmış, iş karşılıklı duruma gelmiştir.

7.

Cümleler

Çatılar

1

Çocuk soğuk suyla yıkandı.

2

Öğrenciler koridorda itişti.

3

Camlar sabah erkenden silindi.

a Edilgen çatı

b Dönüşlü çatı

c İşteş çatı

Dil bilgisi panosunda cümleler ile çatı adları ayrı sütunlara asılmıştır. Numaralı cümleler ile harfli çatı adları hangi seçenekte doğru eşleştirilmiştir?

A) 1-a, 2-b, 3-c

B) 1-c, 2-a, 3-b

C) 1-b, 2-c, 3-a

D) 1-b, 2-a, 3-c

8.

Koridorda

Alp

Sergide Kerem'le tam yarım saat tartıştık.

Duru

Sonunda anlaştınız mı bari?

Yukarıdaki konuşmada geçen "tartıştık" ve "anlaştınız" yüklemeleri aynı çatı özelliğini taşımaktadır. Bu yüklemelerin özneye göre çatısı ve ayırt edici özelliği nedir?

A) İşteş çatı — iş birden çok özne tarafından karşılıklı ya da birlikte yapılmaktadır

B) Dönüşlü çatı — özne yaptığı işten kendisi etkilenmektedir

C) Edilgen çatı — işi yapan cümlede belirtilmemiştir

D) Etken çatı — özne gerçek öznedir, iş tek kişiyle sınırlıdır

9.

İki cümle

I. Yağmur, tören öncesi aylanın önünde uzun uzun süslendi.
II. Salonun duvarları geçen hafta baştan aşağı boyandı.

Yukarıdaki iki cümlelerin yüklemi de "-n" ekiyle kurulmuştur; ancak çatıları birbirinden ayırdır. Bu iki yüklem arasındaki fark nasıl açıklanır?

A) Birincisi dönüşlü, ikincisi edilgen çatılıdır.

B) Birincisi edilgen, ikincisi dönüşlü çatılıdır.

C) İkisi de işteş çatılıdır.

D) İkisi de etken çatılıdır.

10.

KENT GAZETESİ**Tarihî kütüphane yeniden düzenlendi**

Binanın çatısı onarıldı, ahşap raflar yenilendi.

Yazma eserler özel dolaplara yerleştirildi.

Okuma salonu ise gelecek ay hizmete açılacak.

Yukarıdaki haber metninde yüklemelerin tamamı edilgen çatılıdır. Haber dilinde bu tercihin yapılmasının sebebi nedir?

- A) Olayın gelecekte yaşanacağını göstermek
- B) Yüklemeleri geçişli duruma getirmek
- C) İşi yapanı öne çıkarmadan yapılan işin kendisini vurgulamak
- D) Cümlelere karşılıklılık anlamı katmak

11.



Yukarıdaki şemada bir cümlenin ögeleri ve çatı özelliği çözümlenmiştir. Bu çözülemeye göre cümledeki "camlar" sözcüğü için ne söylenebilir?

- A) Gerçek öznedir; silme işini kendisi yapmıştır.
- B) Sözde öznedir; işten etkilenen varlıktır, işi yapan değildir.
- C) Nesnedir; yükleme sorulan "neyi" sorusunun cevabıdır.
- D) Zarf tümlecidir; işin nasıl yapıldığını bildirir.

12.

Tekne Başında

Su karıştırıldı, boya serpildi, Fırça sallandı, desen açıldı. Kâğıt suya değdi, usulca kaldırıldı; Kimse görmedi, ebru kendiliğinden doğdu.

Ebru sanatını anlatan yukarıdaki dörtlükte yüklemelerin çoğu aynı çatıyla kurulmuştur. Şairin bu tercihiyle dizelere kattığı etki hangisidir?

- A) Olayın karşılıklı yapıldığını göstermek
- B) Öznenin yaptığı işten kendisinin etkilendiğini anlatmak
- C) İşi yapan kişiyi ayrıntılı biçimde tanıtmak
- D) İşi yapanı gizleyerek desenin kendiliğinden oluştuğu izlenimini vermek

13.

SERGI DUYURUSU

Eserler cumartesi sabahı asılacak.

Katalog salon girişinde dağıtılacak.

Salon saat 17.00'de kapatılacak.

Sanat Şenliği

Sergi duyurusundaki üç cümlemin de yüklemi edilgen çatılıdır. Bu duyuruda edilgen çatının seçilmesi neyi sağlamaktadır?

- A) İşleri yapacak kişilerin adlarını okura tek tek duyurmayı
- B) İş kimin yapacağını belirtmeden yalnızca yapılacak işleri bildirmeyi
- C) Cümlelere karşılıklılık anlamı katmayı
- D) Yüklemeleri geçişli duruma getirmeyi

14.

Metin

Sınıf başkanı seçilmeden önce adaylar birer konuşma yaptı. Oy pusulaları öğretmen tarafından dağıtıldı. Sandık başında iki gözlemci görevlendirildi. Sayım bitince sonuç panoya asıldı ve herkes birbirini kutladı.

Sınıf başkanı seçimini anlatan yukarıdaki metnin yüklemeleriyle ilgili dört değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) "Dağıtıldı" yüklemi edilgen çatılıdır.
- B) "Görevlendirildi" yüklemi edilgen çatılıdır.
- C) "Kutladı" yüklemi etken ve geçişli bir fiildir.
- D) "Asıldı" yüklemi dönüşlü çatılıdır.

15.

Geçişlilik Değişimi

Fiil		Eklenen ek	Yeni biçim
pişmek		-ir	pişirmek
gülmek		-dür	güldürmek
yazmak		-dır	?

Yukarıdaki tabloda fiillere ek getirilerek geçişlilik derecelerinin nasıl değiştiği gösterilmiştir. Tablodaki düzene göre boş hücreye gelecek biçim ve bu değişimin adı hangisidir?

- A) yazılmak — edilgen yapma
- B) yazışmak — işteş yapma
- C) yazdırmak — ettirgen yapma
- D) yazınmak — dönüşlü yapma

Fiilde Çatı — Cevap Anahtarı

1. C

2. A

3. D

4. B

5. D

6. B

7. C

8. A

9. A

10. C

11. B

12. D

13. B

14. D

15. C